

Р І Ш Е Н Н Я

До протоколу № 166
від 12 лютого 2025 року

Про стан підготовки проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо оновлення системи пріоритетних напрямів у сферах наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності» на виконання прикінцевих положень Закону України від 21 грудня 2023 року № 3534-ІХ «Про внесення змін до деяких законів України щодо пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та інноваційної діяльності»

Відповідно до статті 14 Закону України «Про комітети Верховної Ради України» щодо контрольних функцій комітетів, аналізу практики застосування законодавчих актів у діяльності державних органів, їх посадових осіб з питань, віднесених до предметів відання комітетів, Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій (далі – Комітет) розглянув на своєму засіданні 12 лютого 2025 року питання про стан підготовки проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо оновлення системи пріоритетних напрямів у сферах наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності» на виконання прикінцевих положень Закону України від 21 грудня 2023 року № 3534-ІХ «Про внесення змін до деяких законів України щодо пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та інноваційної діяльності».

Правовою основою для формування і реалізації пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та інноваційної діяльності є Конституція України, закони України «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про інноваційну діяльність», «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» та інші нормативно-правові акти, що регулюють відносини у цих сферах.

Формування державної політики щодо визначення переліків пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та інноваційної діяльності регламентовано Законами України від 11 липня 2001 р. № 2623-ІІІ «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» та від 08 вересня 2011 р. № 3715-VІ «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні».

Важливо зазначити, що Верховною Радою України прийнято Закон України від 21 грудня 2023 р. № 3534-ІХ «Про внесення змін до деяких законів України

щодо пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та інноваційної діяльності», яким переліки пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та інноваційної діяльності доповнено напрямками: *національна безпека і оборона, технологічне оновлення та розвиток сфер національної безпеки і оборони* на період до 31 грудня року, наступного після року припинення або скасування воєнного стану в Україні, введеного Указом Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», затвердженого Законом України від 24 лютого 2022 року № 2102-ІХ «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні».

Відповідно до абзацу четвертого пункту 2 розділу II «Прикінцеві положення» вищезазначеного Закону Кабінет Міністрів України протягом шести місяців з дня набрання чинності цим Законом (набрання чинності 13 січня 2024 р.), повинен розробити та подати до Верховної Ради України оновлений пакет проектів законів про визначення пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та пріоритетних напрямів інноваційної діяльності, спрямованих на повоєнну відбудову України, з визначенням конкретних механізмів їх забезпечення.

Варто зазначити, що вказане вище завдання Кабінетом Міністрів України не було виконано.

Комітет на своєму засіданні від 11 вересня 2024 р. (протокол № 156) розглянув питання про стан виконання завдання, визначеного абзацом четвертим пункту 2 розділу II «Прикінцеві положення» Закону України від 21 грудня 2023 р. № 3534-ІХ «Про внесення змін до деяких законів України щодо пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та інноваційної діяльності», зокрема підготовлену Міністерством освіти і науки України (далі – МОН України) *концепцію проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо оновлення системи пріоритетних напрямів у сферах наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності»* (далі – Концепція законопроекту).

За результатами вищезазначеного засідання Комітетом надано рекомендації Кабінету Міністрів України та МОН України вжити невідкладних заходів з метою виконання завдання, визначеного абзацом четвертим пункту 2 розділу II «Прикінцеві положення» Закону України від 21 грудня 2023 р. № 3534-ІХ «Про внесення змін до деяких законів України щодо пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та інноваційної діяльності», зокрема щодо розроблення оновленого пакету проектів законів про визначення пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та пріоритетних напрямів інноваційної діяльності, спрямованих на повоєнну відбудову України, та конкретних механізмів їх забезпечення, а також подати зазначені проекти законів до Верховної Ради України.

Додатково Комітет рекомендував МОН України доопрацювати Концепцію законопроекту, в тому числі з урахуванням зауважень і пропозицій, зазначених у цьому рішенні, а також щомісячно інформувати Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій про стан підготовки проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо оновлення системи

пріоритетних напрямів у сферах наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності».

МОН України відповідно до доручення Прем'єр-міністра України Д. Шмигала від 19.09.2024 р. № 29703/1/1-24 до звернення Комітету від 12.09.2024 р. № 04-24/6-199022 щомісячно інформувало Комітет про стан підготовки проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо оновлення системи пріоритетних напрямів у сферах наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності» (листи від 30.09.2024 р. № 1/17824-24; 08.11.2024 р. № 1/20893-24; 29.11.2024 р. № 1/22431-24; 06.01.2025 р. № 1/205-25 та 31.01.2025 № 1/1976-25).

МОН України інформує, що на основі концепції було підготовлено проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо оновлення системи пріоритетних напрямів у сферах наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності» (далі – законопроект). Законопроект було оприлюднено для громадського обговорення на офіційному вебсайті МОН України (16.09.2024 – 03.10.2024) та після його завершення надіслано в установленому порядку на погодження до заінтересованих органів.

Законопроект погоджено Міністерством цифрової трансформації України, Міністерством оборони України, Міністерством з питань стратегічних галузей промисловості, Науковим комітетом Національної ради України з питань розвитку науки і технологій.

Міністерство фінансів України надало зауваження до законопроекту (без погодження), вказавши на необхідність його доопрацювання та надання додаткової інформації щодо реалізації окремих положень, зокрема проведення прогнозно-аналітичних (форсайтних) досліджень.

Міністерство економіки України надало висновок із зауваженнями із загальною позицією про непогодження проекту акта.

Зауваження і пропозиції до законопроекту надали також Національна академія наук України та національні галузеві академії наук.

МОН України зазначає, що опрацьовано висловлені центральними органами виконавчої влади, Національною академією наук України та національними галузевими академіями наук зауваження до законопроекту; підготовлено проект протоколу узгодження позицій та додаткові фінансово-економічні розрахунки щодо реалізації положень законопроекту в частині проведення прогнозно-аналітичних (форсайтних) досліджень; проведено нараду із керівництвом Наукового комітету Національної ради України з питань розвитку науки і технологій з метою обговорення отриманих зауважень та способів їх врахування.

МОН України повідомляє, що наразі здійснює узгоджувальні процедури з метою врегулювання наявних розбіжностей та доопрацювання положень законопроекту для внесення в установленому порядку на розгляд Уряду.

Враховуючи вищезазначене, Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій відзначає таке:

1. МОН України підготувало проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо оновлення системи пріоритетних напрямів у сферах наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності» на виконання прикінцевих положень Закону України від 21 грудня 2023 року № 3534-ІХ «Про внесення змін до деяких законів України щодо пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та інноваційної діяльності» та здійснює заходи щодо доопрацювання положень Проекту для внесення в установленому порядку на розгляд Уряду.

2. У законопроекті наявні нові положення, що стосуються:

повноваження центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері наукової і науково-технічної діяльності, у визначеному ним порядку здійснювати збір та узагальнення відомостей головних розпорядників бюджетних коштів про результати реалізації пріоритетних напрямів розвитку науки і технологій та пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок, подавати узагальнену інформацію Кабінету Міністрів України та оприлюднювати її на офіційному веб-сайті;

грантової підтримки прикладних наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок, що проводяться протягом кількох років, яка надається за пріоритетними тематичними напрямками наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок, визначеними на момент проведення конкурсного відбору відповідних проектів в рамках реалізації пріоритетних напрямів розвитку науки і технологій.

розділ II доповнено перехідними положеннями.

3. У законопроекті в основному враховано зауваження і пропозиції, зазначені у Рішенні Комітету від 11 вересня 2024 р. (протокол № 156), зокрема:

уточнено назву законопроекту з урахуванням внесенням до нього положень щодо пріоритетних напрямів інноваційної діяльності;

у перехідних положеннях законопроекту врегульовано питання щодо збереження чинності нині діючого переліку пріоритетних напрямів інноваційної діяльності;

враховано пропозиції щодо техніко-редакційних правок.

Разом з тим, залишились не врахованими питання щодо:

розроблення цілісної системи пріоритетних напрямів наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності, зважаючи на мету законопроекту. Законопроектом визначено детальну процедуру формування пріоритетних напрямів розвитку науки і технологій (пропозиції визначаються на основі проведення прогнозно-аналітичних (форсайтних) дослідженнях, готуються в порядку визначеному Кабінетом Міністрів України та оформлюються у вигляді проекту Закону України). У той же час, порядок формування пріоритетних напрямів інноваційної діяльності не є зрозумілим та законодавчо не врегульованим;

визначення процедури і передумов формування пріоритетних напрямів інноваційної діяльності та розроблення конкретних механізмів забезпечення їх реалізації;

не обґрунтовано необхідність внесення змін до Закону України від 21 грудня 2023 року № 3534-ІХ «Про внесення змін до деяких законів України щодо пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та інноваційної діяльності» щодо зміни строків підготовки Кабінетом Міністрів України проектів законів та інших нормативно-правових актів, спрямованих на оновлення системи пріоритетних напрямів у сферах наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності (строк збільшено з шести до вісімнадцяти місяців).

4. Комітет звертає увагу на основні спільні, висловлені стейкхолдерами до законопроекту, зауваження:

законопроект розроблено з метою законодавчого оновлення системи пріоритетних напрямів у сферах наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності в Україні, однак стаття 3 частини I законопроекту, якою визначаються пріоритетні напрями розвитку науки і технологій, фактично дублює статтю 3 Закону України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки». Відтак назва законопроекту не відповідає його змісту;

законопроектом передбачено існування жодним чином не пов'язаних між собою підходів до визначення пріоритетних напрямів науки і технологій та пріоритетних напрямів інноваційної діяльності, що може поглибити розрив між наукою та реальним сектором економіки;

законопроектом не визначено порядок, механізми та передумови формування пріоритетних напрямів інноваційної діяльності, а також моніторингу за їх реалізацією;

статтею 7 законопроекту ототожнюються «пріоритетні напрями інноваційної діяльності» з «переліком галузей діяльності, яким надається підтримка», однак не визначено порядок, підстави та прогнозно-аналітичне обґрунтування розроблення «переліку галузей діяльності, яким надається підтримка»; строк його дії; суб'єкти, що надають пропозиції; розробник; орган, що подає такий перелік на затвердження Кабінету Міністрів України; строки розроблення; порядок моніторингу; принципи надання «підтримки» тощо;

відсутність необхідних фінансово-економічних обґрунтувань і розрахунків витрат, а також пропозицій щодо джерел їх покриття, з метою реалізації положень законопроекту.

Також стейкхолдери надали низку пропозицій, зокрема:

доопрацювати законопроект у частині встановлення єдиного підходу щодо визначення та формування єдиної системи пріоритетних напрямів наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності;

доповнити статтю 8 законопроекту конкретними критеріями оцінювання ефективності реалізації пріоритетних напрямів розвитку науки і технологій, зокрема такими як: науково-технічні результати, вплив на економіку, соціальний ефект, міжнародна інтеграція, стимулювання державно-приватного партнерства тощо.

Варто зазначити, що МОН України надала інформацію щодо врахування окремих пропозицій стейкхолдерів.

Заслухавши інформацію Голови Комітету С. Бабака, заступника Міністра освіти і науки України Д. Курбатова, заступника Міністра економіки України В. Кіндратіва, заступника Міністра фінансів України Р. Єрмоличева, голови підкомітету з питань науки та інновацій Комітету В. Колюха, народного депутата – члена Комітету І. Кириленка, першого Віцепрезидента Національної академії правових наук України О. Бандурки, Віцепрезидента Національної академії наук України О. Рафальського, першого Віцепрезидента Національної академії педагогічних наук України В. Лугового та, враховуючи вищезазначене, **Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій ухвалив:**

1. Рекомендувати Кабінету Міністрів України:

1.1. Вжити невідкладних заходів з метою виконання завдання, визначеного абзацом четвертим пункту 2 розділу II «Прикінцеві положення» Закону України від 21 грудня 2023 р. № 3534-IX «Про внесення змін до деяких законів України щодо пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та інноваційної діяльності», зокрема щодо розроблення оновленого пакету проектів законів про визначення пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та пріоритетних напрямів інноваційної діяльності, спрямованих на повоєнну відбудову України, та конкретних механізмів їх забезпечення, а також подати зазначені проекти законів до Верховної Ради України.

2. Рекомендувати Міністерству освіти і науки України:

2.1. Вжити невідкладних заходів для доопрацювання проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо оновлення системи пріоритетних напрямів у сферах наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності» з урахуванням пропозицій та зауважень, зазначених у цьому Рішенні, та відповідно до вимог нормопроектувальної техніки.

2.2. Провести узгоджувальні наради з Міністерством фінансів України та Міністерством економіки України щодо врегулювання наявних розбіжностей з метою погодження проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо оновлення системи пріоритетних напрямів у сферах наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності» для внесення в установленому порядку на розгляд Уряду.

2.3. Продовжувати щомісячно інформувати Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій про стан підготовки проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо оновлення системи пріоритетних напрямів у сферах наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності».

3. Контроль за виконанням цього рішення покласти на Голову Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій С. Бабака.

Голова Комітету

Сергій БАБАК